

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА І МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
(для студентів спеціальності
«Міжнародні економічні відносини»;
другий (магістерський) рівень вищої освіти)

Харків – 2017

УДК 339.9(076.5)

А 43

Рецензенти:

В. І. Удодова – кандидат економічних наук, професор кафедри економічної теорії та міжнародного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

А. Н. Некос – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри екологічної безпеки та екологічної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 4 від 9.06.2017 р.)*

А 43

Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин : методичні рекомендації до виконання курсової роботи (для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини»; другий (магістерський) рівень вищої освіти) / уклад. А. П. Голіков, С. А. Касьян, П. О. Черномаз. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 28 с.

Видання містить загальні методичні рекомендації для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини» щодо вибору теми дослідження, завдання, організації виконання, змісту, оформлення та захисту курсової роботи з дисципліни «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин».

УДК 339.9(076.5)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017

© Голіков А. П., Касьян С. А., Черномаз П. О., уклад., 2017

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2017

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Загальні положення.....	5
2. Структура, зміст і обсяг курсової роботи.....	6
2.1. Титульний аркуш.....	6
2.2. Зміст.....	6
2.3. Вступ.....	7
2.4. Основна частина.....	8
2.5. Висновки.....	9
2.6. Список використаних джерел.....	9
2.7. Додатки.....	9
3. Вимоги до оформлення курсової роботи.....	9
4. Етапи виконання курсової роботи.....	12
5. Критерії оцінювання курсової роботи.....	14
6. Рекомендована література.....	15
Додатки.....	17
Додаток А. Приклад оформлення титульного аркуша.....	17
Додаток Б. Приклад оформлення змісту роботи.....	18
Додаток В. Приклад оформлення назв та тексту розділів і підрозділів.....	19
Додаток Г. Приклад оформлення таблиць.....	20
Додаток Д. Приклад оформлення рисунків.....	21
Додаток Е. Зразок оформлення списку використаних джерел.....	22
Додаток Ж. Приклад оформлення списку використаних джерел	24
Додаток З. Рекомендовані теми курсових робіт.....	25

ВСТУП

Курсова робота з навчальної дисципліни – це індивідуальне завдання, яке передбачає закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних здобувачами вищої освіти за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Курсова робота сприяє розширенню та поглибленню теоретичних знань, розвитку навичок їх практичного використання, самостійного розв'язання конкретних завдань.

Курсова робота з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» виконується в 1 семестрі відповідно до робочого навчального плану 1 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Курсова робота є досить складною формою самостійної, творчої роботи студента, на її виконання передбачається 20–40 годин самостійної роботи.

Тематика курсових робіт відповідає нагальним потребам фахової підготовки. Курсове дослідження дозволить поглибити та систематизувати знання студента з теоретичних питань і проблем, що існують у розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин в умовах глобалізаційних процесів, які відбуваються в сучасній світ-системі. Курсова робота має характер теоретичного та прикладного дослідження за обраною студентом темою та готує його до майбутньої діяльності у визначеній сфері, є одним із кроків до написання магістерської роботи.

У курсовій роботі студент повинен показати знання в галузі міжнародних відносин, а також загальнотеоретичну підготовку у сфері економічної науки та її галузей. Разом з аналітичним розглядом найважливіших сучасних глобальних проблем людства та шляхів їх подолання в роботі можуть бути розглянуті й теоретичні питання розвитку світового господарства, міжнародних економічних відносин, представлені наукові обґрунтування геоекономічних та геофінансових аспектів взаємодії суб'єктів МЕН.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота є однією з форм зв'язку теоретичного навчання з практичною діяльністю студента, його вмінням працювати зі спеціальною літературою, осмислювати та систематизувати зібраний матеріал, аналізувати та порівнювати різні погляди на економічні процеси, чітко висловлювати свою думку, робити обґрунтовані висновки, формулювати пропозиції тощо.

Метою виконання курсової роботи з дисципліни «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» є засвоєння та розширення студентами теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, виявлення ступеня їхньої підготовки до самостійної науково-дослідницької роботи з проблем розвитку глобальної економіки та міжнародних економічних відносин й оцінки шляхів їх вирішення.

Для досягнення мети курсової роботи студенти повинні вирішити комплекс **завдань** дослідницького і практичного характеру, включаючи:

- глибоке вивчення теоретичних питань з обраної теми;
- розширення, узагальнення та систематизацію знань з дисципліни;
- практичне застосування сучасних методологічних підходів та дослідницьких методів для вивчення об'єкта й предмета дослідження;
- самостійне вивчення, збір, систематизацію, обробку та аналіз інформації з обраної теми;
- вироблення навичок формулювання об'єктивних висновків та пропозицій.

Виконана курсова робота дозволяє викладачу перевірити рівень опанування студентом певної теми та його вміння творчо підходити до вирішення конкретних завдань (наприклад, знання основних положень концепції нового економічного порядку та шляхів їх втілення у міжнародну практику).

Діяльність студента починається із визначення теми курсової роботи, об'єкта дослідження й отримання на випусковій кафедрі завдання із методичними рекомендаціями щодо її розробки. Тематика курсових робіт визначається і затверджується кафедрою міжнародних економічних відносин. Обираючи тему курсової роботи, студент повинен пам'ятати, що дослідження, здійснене в курсовій роботі, можна продовжити у наступних наукових працях.

Під час вибору теми починається співпраця студента з керівником курсової роботи. На стадії підготовки виконання курсової роботи студент розробляє і погоджує з керівником її детальну структуру.

Керівник здійснює:

- допомогу студенту в уточненні теми роботи і розробці її плану;
- орієнтацію на збір необхідної інформації для написання роботи;

- рекомендації щодо вибору літературних джерел: наукової, методологічної і спеціальної літератури;
- консультації щодо змісту роботи;
- контроль за виконанням окремих етапів роботи;
- поради щодо оформлення роботи.

Керівник курсової роботи звертає увагу студента на недоліки в роботі (стиль викладу, оформлення, зміст підрозділів тощо), але не виправляє їх сам. Курсова робота має бути написана на основі глибокого вивчення спеціальної літератури щодо об'єкта та предмета дослідження, включати елементи самостійного судження й осмислення, аналіз статистичного матеріалу тощо.

Захист курсової роботи проводиться прилюдно перед комісією у складі двох-трьох науково-педагогічних працівників кафедри, в тому числі керівника курсової роботи. На захисті курсової роботи можуть бути присутні студенти, які мають право ставити запитання та висловлювати зауваження щодо роботи.

2. СТРУКТУРА, ЗМІСТ І ОБСЯГ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна мати певну логіку побудови, послідовність викладення матеріалу і завершеність дослідження.

Курсова робота складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- перший (теоретичний) розділ;
- другий (аналітично-розрахунковий) розділ;
- висновки (заклучна частина);
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

2.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш курсової роботи оформлюється за встановленою формою (додаток А).

2.2. Зміст

Зміст відображає послідовність розташування складових частин курсової роботи: вступу, назви всіх розділів і підрозділів, висновків, бібліографічного списку, додатків. Назви розділів і підрозділів мають бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її. У змісті вказується номер сторінки, з якої починається викладення кожної частини (додаток Б).

2.3. Вступ

Обсяг – 2–3 сторінки. У вступі:

- обґрунтовується актуальність обраної теми;
- визначаються мета та завдання роботи;
- визначаються об'єкт і предмет дослідження;
- аналізується ступінь вивчення проблеми в літературі;
- вказуються використані методи й інформаційна база дослідження;
- розкривається структура роботи.

Обґрунтування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Висвітлення актуальності має бути небагато-слівним: достатньо показати головне – суть проблемної ситуації, що визначає актуальність теми.

Від доказу актуальності обраної теми логічно перейти до формулювання **мети дослідження**, а також вказати на конкретні **завдання**, які належить розв'язати відповідно до цієї мети. Метою будь-якого економічного дослідження є отримання певного конкретного результату – оцінка рівня розвитку, виявлення недоліків і проблем, обчислення нових показників, розробка або поліпшення методики, формулювання програми розвитку, виведення формули, встановлення параметрів і властивостей об'єкта тощо. Формулювання завдань наводиться у вигляді переліку: вивчити..., описати..., встановити..., з'ясувати... тощо. Постановку завдань необхідно робити ретельно, оскільки опис їх розв'язання має скласти зміст розділів курсової роботи.

Вступ також має містити визначення об'єкта та предмета дослідження. **Об'єкт дослідження** – це вся сукупність відносин різних аспектів теорії та практики науки, що надає джерело інформації для дослідження; або це явище, процес, що потребує вивчення. **Предмет наукового дослідження** знаходиться в межах об'єкта і відображає лише суттєві зв'язки та відносини, властивості, аспекти, функції, що є головним для вивчення конкретного предмета даного об'єкта дослідження.

Наприклад:

Об'єктом дослідження є конкурентне середовище фінансових ринків в умовах взаємодії з транснаціональним банківським капіталом. **Предметом дослідження** є економічний механізм, чинники та наслідки формування конкурентного середовища в процесі взаємодії транснаціональних банків та ринків банківських послуг.

Ступінь вивчення проблеми – це коротка характеристика раніше виконаних досліджень з даної тематики. Тут слід назвати авторів, що вивчають або вивчали дану проблематику, оцінити якість і глибину їх розробок, коротко викласти різні точки зору і підходи до вирішення того чи іншого питання, пропозиції окремих авторів, а також вказати своє

ставлення до вирішення проблеми, запропонувавши правильний та економічно обґрунтований варіант її вирішення.

Методика – це спосіб, алгоритм виконання дослідження. Зазвичай вона запозичена у когось («робота виконувалася аналогічно ...»), але може бути розроблена самостійно.

У характеристиці **використаних джерел** слід зазначити базові навчальні та наукові видання, законодавчі акти, довідники, статті, звіти, розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибиною розробок.

Завершується вступ стандартною фразою: «Робота складається зі вступу, N розділів, висновків; містить N сторінок тексту, N рисунків, N таблиць, N додатків. Список джерел включає N найменувань літератури, N електронних публікацій».

2.4. Основна частина

Обсяг – приблизно **20–24 сторінок**. Тут розкривається основний зміст курсової роботи. Основна частина має складатися з двох розділів. В середині розділу зазвичай розглядаються декілька самостійних питань, які виділяються в окремі підрозділи. Зміст розділів повинен відповідати їх назві та загальній темі роботи.

Перший розділ (10–12 сторінок) має бути **теоретичним** і є методологічною основою для дослідження конкретної тематики. У ньому формулюється проблематика дослідження, досліджуються всі точки зору, обґрунтовуються і розкриваються методи дослідження. У цьому розділі має бути показано, які існують теоретичні підходи до даної проблеми, визначені методи, найбільш прийнятні для її вирішення.

Другий розділ (10–12 сторінок) основної частини має бути більш конкретним, **аналітично-розрахунковим**, детально розкривати сутність теми роботи. У ньому досліджується сучасний стан питання, динаміка, вплив різноманітних чинників, проводиться аналіз існуючих проблем. У цьому розділі бажано дати оцінку повноти розв'язання визначених завдань, достовірності одержаних результатів (характеристик, показників), їх порівняння з аналогічними дослідженнями українських та зарубіжних авторів. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи. Також розділ має містити самостійні розрахунки та відповідну інтерпретацію отриманих результатів студентом з досліджуваної проблеми (економічна ефективність, прогнозування, виявлення тенденцій, моделювання, класифікація тощо). Розглядаються прогнозні тренди розвитку проблеми, шляхи її подолання. Обмірковуються стратегія та механізми практичного вирішення проблеми.

Не допускаються переписування, запозичення з інших публікацій без посилання на джерело.

2.5. Висновки

Обсяг – *2–4 сторінки*. Висновки є заключною частиною курсової роботи. Тут викладаються висновки і пропозиції, що становлять предмет захисту, – кінцеві результати виконаної роботи, які доводять досягнення автором поставленої мети дослідження.

Висновки і пропозиції формулюються за пунктами (бажано нумерованими – перше, друге і т. д.) послідовно за кожним розділом роботи. Опис об'єкта, методика дослідження та інший зміст основної частини роботи у висновках не дублюються.

У цьому розділі необхідно підсумувати усю виконану роботу. Висновки і пропозиції мають бути сформульовані в тезовій формі чітко, ясно, зрозуміло; відображати зміст роботи, її теоретичне і практичне значення. Кожен пункт висновків складається з двох логічних частин – твердження («визначено ...») і доказу («оскільки ...», «на підставі ...»).

Усі частини курсової роботи мають бути логічно пов'язані між собою і доповнювати одна одну.

2.6. Список використаних джерел

Після тексту курсової роботи наводиться список використаних джерел. Кількість джерел літератури має складатися не менше ніж з 20 найменувань. На всі вказані джерела обов'язково мають бути відповідні посилання в тексті роботи.

2.7. Додатки

У додатки виносяться громіздкі таблиці допоміжного характеру, блок-схеми, зразки форм, таблиць тощо. Використовуючи в тексті роботи будь-які матеріали або дані з додатків, слід робити посилання на відповідний додаток.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота має бути виконаною і оформленою з дотриманням усіх технічних вимог до наукових робіт. Текст роботи має бути набраний на комп'ютері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша формату А4. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, вирівнювання основного тексту – по ширині.

Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: лівим – 20 мм, правим – 15 мм, верхнім – 20 мм, нижнім – 20 мм. Абзацний виступ має бути скрізь однаковий – 1,0 см.

Обсяг роботи – *25–30 сторінок*.

Текст роботи має бути лаконічним, без надмірно докладних описів відомих речей, повторів або відхилень від основної теми та *обов'язково*

містити посилання на використані літературні джерела, останні публікації в періодичній літературі з проблеми, що досліджується.

У тексті бажано уникати складних і громіздких конструкцій. Не варто писати в роботі «я думаю», «я пропоную» тощо. Висловлювати матеріал рекомендується від першої особи множини «на нашу думку» (тобто на Вашу і керівника).

У роботі допускаються тільки загальноприйняті скорочення слів (СНД, ООН та ін.). Посилання на таблиці, рисунки робляться в тексті.

Текст роботи поділяється на розділи і підрозділи, які повинні мати порядкові номери. Розділи основної частини нумеруються арабськими цифрами в межах усієї роботи. Підрозділи нумеруються двома арабськими цифрами: перша цифра означає номер розділу, друга – номер підрозділу, наприклад: 2.3 (другий розділ, третій підрозділ).

Назви розділів роботи пишуться з нової сторінки великими літерами по центру (накреслення жирне). Перенесення частини слова в назві не допускається. Перед назвою підрозділу робиться інтервал в 1 рядок. Заголовки підрозділів пишуться жирним накресленням, вирівнювання – по ширині.

Крапка після назв розділів, підрозділів, таблиць, діаграм, графіків тощо не ставиться (додаток В).

Нумерація сторінок роботи має бути наскрізною, включаючи список літератури і додатки. Першою сторінкою є титульний аркуш, другою – зміст роботи і т. д. Номер сторінок проставляються арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться. Рисунки та таблиці, розташовані на окремих сторінках, включаються в загальну нумерацію.

Усі таблиці повинні мати назви, що характеризують їх зміст. У правому верхньому куті над найменуванням таблиці пишеться слово «Таблиця» з позначенням номера розділу і номера таблиці в його межах. Назва таблиці пишеться над таблицею, вирівнювання – по центру. Крапка після назви таблиці не ставиться (додаток Г).

Таблиці, які наведені в додатку, нумеруються як додатки. Заголовки в рядках таблиці слід писати стисло і зрозуміло, без скорочень слів. У графах таблиці обов'язково вказуються одиниці виміру. До кожної таблиці подається примітка з посиланням на джерело, звідки взяті цифрові дані. При перенесенні таблиці на наступну сторінку стовпці нумерують і повторюють їх нумерацію на наступній сторінці. Заголовок таблиці не повторюють, пишуть: «Продовження табл. 2.3».

Усі ілюстрації (схеми, графіки, діаграми, креслення тощо) називаються рисунками, в тексті вони позначаються словом «Рис.» із позначенням номера розділу і номера рисунку в його межах. Підпис до рисунка розташовується під ним (додаток Д).

Усі математичні формули і вирази, які є в роботі, необхідно пояснити. Якщо формула запозичена з літератури, можна обмежитися посиланням на джерело і розкрити значення символів, що входять до неї. Оригінальні формули пояснюються під час їх обґрунтування. При цьому наводяться не всі елементарні проміжні результати, а лише основні етапи виведення формули і кінцевий результат.

Позначення величин пояснюють при їх першій появі в тексті. Доцільно пояснювати всі позначки, що містить заключна формула, особливо, якщо ця формула є розрахунковою. Усі математичні вирази, а також знаки математичних дій у тексті з метою досягнення єдиного стилю друкуються прописними літерами. При написанні математичних формул особливу увагу слід звертати на чітке виділення індексів і показників ступеня, розташування і довжину дробової риски тощо. Формули в курсовій роботі підлягають наскрізній нумерації. Номер формули розташовується в круглих дужках і нумерується на правій стороні аркуша на рівні останнього рядка формули.

Наприклад:

$$T = \frac{E + I}{ВВП} \times 100 \% \quad (1.1) [22, \text{с. } 27]$$

Усі наведені в курсовій роботі цитати, перефразовані положення і цифрові дані, отримані іншими авторами, повинні мати посилання на джерело. Посилання наводяться після згадки джерела або цитати з нього, для цього проставляють розташований у квадратні дужки порядковий номер, під яким це видання значиться в списку літератури та номер сторінки, наприклад: [11, с. 23].

Перелік використаних джерел рекомендується скласти в алфавітному порядку в такій послідовності:

- закони України;
- укази Президента України;
- декрети і постанови Кабінету Міністрів України;
- монографії, книги, статті, збірки документів;
- іноземні джерела;
- статистичні щорічники та бюлетені;
- ресурси електронних бібліотек.

Бібліографічний список нумерується від першої до останньої назви. Підзаголовки до окремих типів документів не робляться, кожен документ нумерується окремо. Зразки оформлення різних літературних джерел наведені в додатку Е. Приклад оформлення списку використаних джерел наведений у додатку Ж.

Додатки до курсової роботи слід оформляти як продовження тексту, кожний додаток має починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати

заголовок, надрукований вгорі рядковими літерами симетрично до тексту сторінки. Праворуч рядка над заголовком має бути надруковане слово «Додаток» і прописна буква, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно прописними буквами алфавіту: А, Б, В, Г, Д, Ж, Е, З і т. д. Виключається вживання букв Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Додатки повинні мати наскрізну з текстом нумерацію сторінок.

4. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи складається з таких основних етапів:

1. Визначення напрямку дослідження.
2. Вибір теми курсової роботи.
3. Вивчення та опрацювання літератури за обраною темою.
4. Складання плану курсової роботи.
5. Обробка зібраного матеріалу та написання тексту роботи.
6. Оформлення курсової роботи.
7. Задача роботи керівникові для отримання відгуку.
8. Захист роботи.

Визначення напрямку дослідження. При виборі напрямку дослідження доцільно користуватись запропонованим переліком тем, проте він не є обов'язковим і може уточнюватись або доповнюватись за бажанням студента та його наукового керівника.

Вибір теми курсової роботи. Тема курсової роботи повинна бути актуальною, мати теоретичне і прикладне значення, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку економічної науки і господарської практики. Вибір і затвердження теми здійснюється, виходячи з наукових інтересів студента, тематики наукових досліджень кафедри тощо.

Обираючи тему, слід враховувати можливість одержання відповідних матеріалів (звітних, статистичних), проведення власних спостережень, розрахунків, експериментів, наявність літературних джерел, власні напрацювання.

Рекомендовані теми курсових робіт наведено в додатку 3.

Вивчення та опрацювання літератури за обраною темою. Головним завданням цього етапу є збір матеріалу відповідно до затвердженої теми. Для написання курсової роботи підбираються та вивчаються літературні джерела, що є основою наукового дослідження, складається бібліографія. При цьому спочатку необхідно опрацювати основну літературу з теми (підручники, теоретичні статті), а потім – прикладну (законодавчі акти, статті з конкретних досліджень тощо).

Праці вчених, спеціалістів, законодавчі та нормативні акти є методологічною та методичною основою роботи над темою. Монографії та статті дозволяють проаналізувати сутність та причинно-наслідкові відносини явищ, що вивчаються. За допомогою статистичних збірників і довідників можна знайти необхідні факти та цифри, що підтверджують теоретичні положення й висновки.

Обираючи літературу слід врахувати, якою мірою це джерело присвячене безпосередньо темі дослідження, розкриває і аналізує її зміст. Бажано використовувати джерела, видані останнім часом.

Складання плану курсової роботи. Після попереднього ознайомлення з літературними джерелами студент самостійно складає план курсової роботи, який включає: вступ, два розділи, що розкривають тему, висновки та додатки (за необхідності).

План повинен відповідати темі дослідження, мати чітку логіку поєднання теоретико-методичної, аналітичної та конструктивної частин. План обговорюється з науковим керівником, у разі необхідності коректується, потім затверджується.

Обробка зібраного матеріалу та написання тексту роботи. Згідно з планом шляхом систематизації та обробки зібраних матеріалів формується текст курсової роботи, виконуються розрахунки, ілюстративний матеріал (рисунок, таблиці), обґрунтовуються пропозиції, формулюються висновки.

Текст курсової роботи має бути відредагованим, стилістично витриманим. Остаточне оформлення курсової роботи здійснюється відповідно до вимог, викладених у пункті 3 даного навчального видання.

Підготовка до захисту курсової роботи. Згідно з регламентом студент зобов'язаний подати курсову роботу науковому керівникові на перевірку та для отримання відгуку у встановлений термін. У відгуку відзначаються позитивні та негативні сторони курсової роботи, оцінюється ступінь самостійності формулювання основних положень і висновків, наявність елементів творчого пошуку і новизни, обсяг опрацьованої інформації, дотримання вимог щодо змісту й оформлення роботи і робиться висновок про допуск до захисту.

У разі невідповідності курсової роботи вимогам даних рекомендацій робота має бути перероблена з урахуванням усіх зауважень. Повторно робота подається з попереднім відгуком.

Порядок захисту курсової роботи. Захист курсової роботи проводиться прилюдно перед комісією у складі двох-трьох науково-педагогічних працівників кафедри, в тому числі керівника курсової роботи. Склад комісії та конкретні терміни захисту курсових робіт затверджуються розпорядженням декана факультету.

Час виступу студента не повинен перевищувати 8 хвилин, виступ має бути стислим та конкретним. Захист курсової роботи розпочинається з доповіді, яка структурно складається з трьох частин:

1) вступ – 2–3 хвилини (короткий зміст вступу в роботу – обґрунтування вибору теми, мета, завдання, методика дослідження тощо);

2) інформація про виконану роботу – 2–3 хвилини (послідовно за розділами основної частини – що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано тощо);

3) виклад результатів дослідження, що становлять предмет захисту, – 2–3 хвилини (висновки, тобто зміст висновку роботи).

Члени комісії можуть ставити питання з метою визначення рівня опрацювання студентом обраної теми, вміння вести дискусію, обґрунтовувати та відстоювати свою точку зору, чітко відповідати на поставлене запитання.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання та захист курсової роботи оцінюється кількістю балів, визначених робочою програмою навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який без поважної причини не подав курсову роботу у зазначений термін або не захистив її, вважається таким, що має *академічну заборгованість*. При отриманні незадовільної оцінки здобувач вищої освіти за рішенням комісії виконує курсову роботу за новою темою або переопрацьовує попередню роботу.

Курсова робота та її захист оцінюється за такими критеріями:

26 – 30 балів – студент показав глибокі теоретичні знання дисципліни. Оволодів такими первинними навичками дослідної роботи, як збір даних, аналіз, творче осмислення, формулювання висновків. Висловлює свої пропозиції та рекомендації щодо предмета дослідження. Виконав роботу, грамотно використовуючи літературну українську мову. Оформив роботу відповідно до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін. На захисті продемонстрував глибокі знання з теми дослідження, чітко і впевнено відповів на питання членів комісії.

21 – 25 балів – студент показав досить високі теоретичні знання дисципліни. Оволодів такими первинними навичками дослідної роботи, як збір даних, аналіз, осмислення їх, формулювання висновків, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури. Висловлює власні пропозиції та рекомендації стосовно предмета дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування. Виконав роботу, грамотно використовуючи літературну українську мову, але припустився нечисленних граматичних та стилістичних помилок. Оформив роботу від-

повідно до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін. На захисті продемонстрував ґрунтовні знання з теми дослідження, відповів на питання членів комісії.

15 – 20 балів – студент показав достатні теоретичні знання з дисципліни. В основному оволодів такими первинними навичками дослідної роботи, як збір даних, аналіз, осмислення їх, формулювання висновків, однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу; мають місце окремі фактичні помилки та неточності. Не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх. Припускається помилок в оформленні роботи та її науково-довідкового апарату. Допускає численні граматичні та стилістичні помилки. На захисті продемонстрував задовільні знання з теми дослідження, але не зумів впевнено й чітко відповісти на додаткові питання членів комісії.

1 – 14 балів (незадовільна оцінка) – під час захисту студент продемонстрував повне незнання досліджуваної проблеми, не зумів задовільно відповісти на поставлені питання, що свідчить про несамостійне виконання курсової роботи.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Азроянц Э. А. Глобализация: катастрофа или путь к развитию? / С. А. Азроянц. – М. : Новый век, 2002. – 416 с.
2. Болотин А. Мировая экономика за 100 лет / А. Болотин // МЭ и МО. – 2001. – № 9. – С. 90 – 114.
3. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. – К. : Знання, 2011. – 640 с.
4. Гео економічні сценарії розвитку і Україна : моногр. / М. З. Згуровський [та ін.] ; наук. ред. проф. А. С. Філіпенко. – К. : Академія, 2010. – 323 с.
5. Економіка зарубіжних країн : навч. посіб. / А. П. Голиков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 464 с.
6. Голиков А. П. Международные экономические термины : словарь-справочник. А. П. Голиков, П. О. Черномаз. – К. : Центр учебной литературы, 2008. – 376 с.
7. Економічна асоціація України з Європейським Союзом : монографія / [О. І. Шнирков та ін. ; за ред. О. І. Шниркова, В. І. Муравйова] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К. : Київський університет, 2015. – 415 с.

8. Економічна глобалізація : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [А. С. Філіпенко та ін. ; за ред. А. С. Філіпенка] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Київський університет, 2009. – 543 с.
9. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посіб. / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : Видавництво ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 495 с.
10. Зони вільної торгівлі на початку ХХІ століття : монографія / О. І. Шнирков, А. С. Філіпенко, А. П. Румянцев та ін. ; за ред. О. І. Шниркова, В. І. Муравйова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. – 399 с.
11. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
12. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.
13. Уткин А. И. Глобализация: процесс и осмысление. – М. : Логос, 2002. – 254 с.
14. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. – К. : Знання, 2007. – 670 с.
15. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: теорія : підруч. для студ. економ. спец. вищ. навч. закл. / А. С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2008. – 408 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад оформлення титульного аркуша

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин»

на тему: «ГЛОБАЛЬНА ВОДОГОСПОДАРСЬКА ПРОБЛЕМА ЯК ЧИННИК СТРУКТУРНИХ І ПРОСТОРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ»

Студента 1 курсу, групи УО–51
спеціальності «Міжнародні економічні відносини» другого (магістерського) рівня вищої освіти
Іваненка О. С.

Керівник д. геогр. н., проф. Голіков А. П.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____

Члени комісії _____ Голіков А. П.
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ Черномаз П. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ Касьян С. А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Харків – 2017

Приклад оформлення змісту роботи

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження сутності глобальної водогосподарської проблеми	6
1.1. Поняття, сутність та індикатори оцінки водогосподарської проблеми.....	6
1.2. Водогосподарський фактор як чинник розвитку економіки та життєдіяльності населення.....	8
1.3. Методика дослідження	10
Розділ 2. Глобальна водогосподарська проблема сучасності та її негативний вплив на розвиток світової економіки	12
2.1. Водно-ресурсний потенціал світової економіки: оцінка, особливості розміщення та використання.....	12
2.2. Причини виникнення та розвитку водогосподарської проблеми, її вплив на розвиток світової економіки.....	17
2.3. Шляхи подолання глобальної водогосподарської проблеми	22
Висновки	25
Список використаних джерел	27
Додатки	29

Приклад оформлення назв та тексту розділів і підрозділів

РОЗДІЛ 2. ГЛОБАЛЬНА ВОДОГОСПОДАРСЬКА ПРОБЛЕМА ТА ЇЇ НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Водно-ресурсний потенціал світової економіки: оцінка, особливості розміщення та використання

Води на планеті – більше ніж достатньо. Сумарний обсяг гідросфери планети становить близько $1,458 \times 10^6$ км³ [6, с. 21]. Але понад 70 % поверхні Землі займають моря й океани, тому основна кількість води сконцентрована в океані. Крім того, значна кількість водної маси знаходиться в газоподібному вигляді в атмосфері, а також у твердому стані льодовиків Арктики, Гренландії, Антарктиди, гірських масивах всіх континентів планети.

Щодо ресурсів прісної води, тобто речовини, без якої неможливе існування людини, то на Землі її всього 2,7 % від сумарних водних ресурсів планети. При цьому більше половини цього обсягу знаходиться в полярних шапках Землі й практично недоступні для використання. Тому до водних ресурсів людства, як зазначає А. П. Голіков, зараз можна відносити лише води поверхневого стоку (річок, озер), прісні води підземних горизонтів, а також льодовики гірських місцевостей, тобто ті водні маси, що доступні для господарського використання в даний час або в майбутньому [6, с. 22]. Саме їх можна вважати природним водно-ресурсним потенціалом сучасного світового господарства.

На практиці головним джерелом забезпечення потреб людства в прісній воді були і залишаються річкові (рулові) води, частка яких в системі гідросфери надзвичайно мала (табл. 2.1).

Приклад оформлення таблиць

Таблиця 2.1

Складові компоненти гідросфери

Компонента	Обсяг води		Активність водообміну (років)
	тис. км ³	%	
Світовий океан	1 370 000	97,57	3 000
Підземні води	8 000	0,57	2 900
Льодовики	24 000	1,7	8 600
Озера	230	0,016	20–30
Ґрунтова волога	75	0,005	0,9
Волога в атмосфері	13	0,001	0,027
Обсяг води в ріках	2,5	0,0002	0,067

Складено автором за джерелом: [6]

Приклад оформлення рисунків

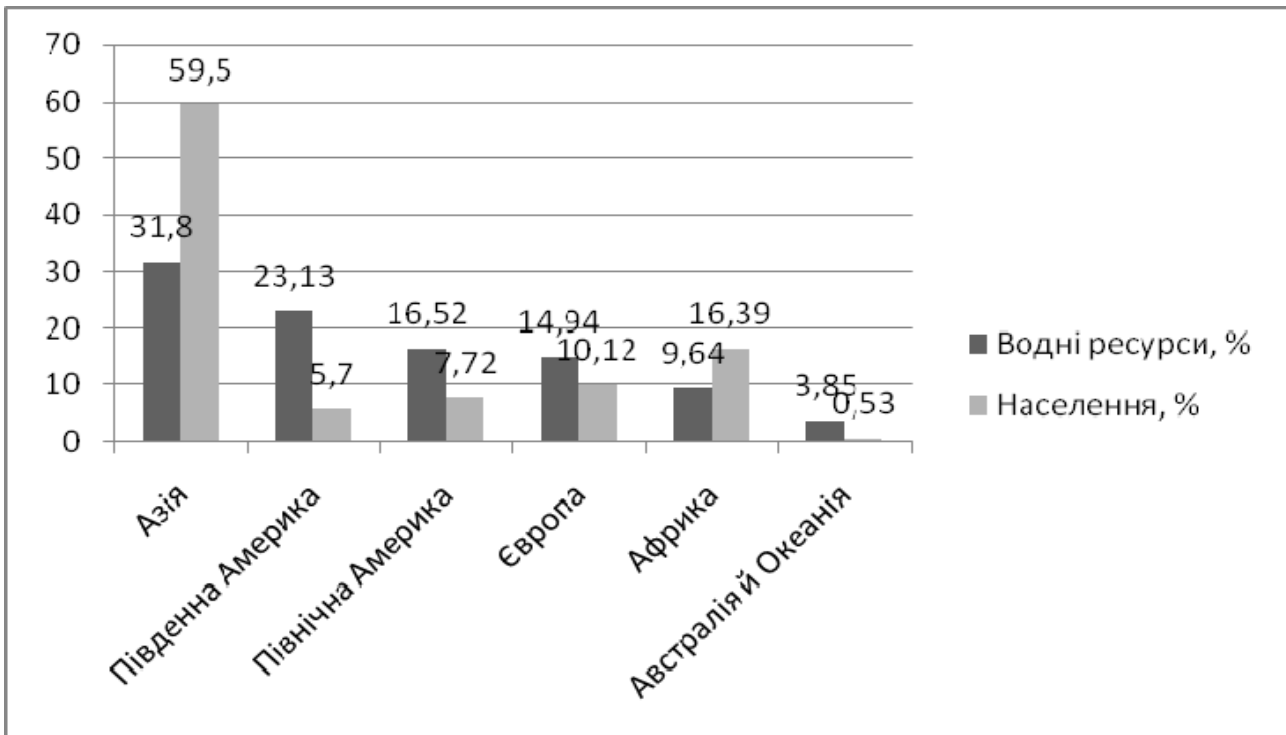


Рис. 2.1. Співвідношення між чисельністю населення й водними ресурсами [6; 22]

Зразок оформлення списку використаних джерел

Характеристик а джерела	Приклади оформлення
<i>Книги:</i> Один автор	Голіков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : навч. посіб. / А. П. Голіков. – К. : Знання, 2009. – 222 с.
Три автори	Голіков А. П. Економіка України : навч. посіб. / А. П. Голіков, Н. А. Казакова, О. А. Шуба. – К. : Знання, 2009. – 286 с.
Чотири автори	Регулювання ринків товарів і послуг на засадах норм і принципів системи ГАТТ/СОТ / С. Г. Осика, В. Т. П'ятницький, О. В. Оніщук, А. С. Осика. – К. : Вид-во УАЗТ, 2000. – 336 с.
П'ять і більше авторів	1. Світова економіка : підручник / [А. П. Голіков, О. А. Довгаль, С. В. Беренда та ін.] ; за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с. 2. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
Без автора	Українська РСР у міжнародних відносинах: Міжнародні договори, конвенції, угоди та інші акти, учасником яких є Україна (січень 1957 – грудень 1965 рр.). – К. : Наукова думка, 1966. – 422 с.
Багатотомний документ	Киреев А. П. Международная экономика : учебное пособие для вузов : в 2 ч. / А. П. Киреев. – М. : Международные отношения, 1999. – Ч. 1 : Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. – 1999. – 416 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	Українсько-російське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва : матеріали наук.-практ. конф., 16 квіт. 2011 р. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 340 с.
Словник	Зовнішньоекономічний словник-довідник / за ред. А. С. Філіпенка. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 248 с.
Законодавчі та нормативні документи	Конституція України. Станом на 1 січня 2011 року : із законопроектами про внесення змін до окремих статей Конституції України / Офіційне вид. – К. : ЦУЛ, 2011. – 86 с.

Дисертація	Грінченко Ю. Л. Вплив інституційного фактору на структуру та ефективність економічної політики ЄС : дис. канд. екон. наук : 08.05.01 / Грінченко Юрій Леонідович. – К., 2003. – 254 с.
Автореферат дисертації	Шевчук В. О. Взаємодія платіжного балансу і економічного зростання у країнах з транзитивною економікою : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / В. О. Шевчук. – К., 2004. – 34 с.
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	1. Варналій З. Вступ України до Світової організації торгівлі: проблеми та перспективи / З. Варналій // Банківська справа. – 2002. – № 1. – С. 15–19. 2. Попов Є. В. Проблеми та перспективи України на шляху вступу та участі у СОТ / Є. В. Попов, В. П. Божко // Економіка, фінанси, право. – 2006. – № 2. – С. 3–6.
Електронний ресурс	1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення : 27.12.2016). 2. Макроекономічні наслідки вступу України до СОТ: Оновлена оцінка [Електронний ресурс] / [І. Бураковський, В. Мовчан., О. Бетлій та ін.]. – К., 2008. – Режим доступу : http://www.ier.com.ua/files/Books/17_Analiz_naslidkiv/17_book_2008_wto_ukr.pdf (дата звернення : 27.12.2016). 3. Світова організація торгівлі : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wto.org (дата звернення : 27.12.2016).

Примітки:

Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Приклад оформлення списку використаних джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р. № 1861-IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 45.
2. Голиков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : навч. посіб. / А. П. Голиков. – К. : Знання, 2009. – 222 с.
3. Голиков А. П. Международные экономические термины : словарь-справочник / А. П. Голиков, П. А. Черномаз. – К. : ЦУЛ, 2008. – 376 с.
4. Довгаль О. А. Деглобалізаційні тенденції у сучасній світовій торгівлі в умовах нестабільності / О. А. Довгаль, Г. В. Довгаль // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – 2016. – Вип. 5. – С. 19–26.
5. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голикова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.
6. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. А. П. Голикова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
7. Черномаз П. О. Офшоризація економіки як економічна категорія / П. О. Черномаз, І. С. Субачева // Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин : матеріали XI наук.-практ. конф. молодих вчених, 25 бер. 2016 р. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – С. 365 – 370.
8. Krugman P. Competitiveness: A Dangerous Obsession // Foreign Affairs. – 1994. – March/April. – Vol. 73. – № 2. – P. 28-44.
9. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua (дата звернення : 27.03.2017).
10. Державна служба статистики України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua (дата звернення : 27.03.2017).

Рекомендовані теми курсових робіт

Напрями досліджень	Теми
1. Проблеми глобалізації світового господарства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна глобалізація як наукова категорія: різні погляди вчених та теорії глобалізації. 2. Форми прояву та рівні економічної глобалізації: проблеми, що викликаються ними в світовому господарстві та МЄВ. 3. Індикатори економічної глобалізації: суть та причини їх просторової відмінності. 4. Традиційні та нові суб'єкти економічної глобалізації, проблема їх акомодатії. 5. Компаративний аналіз позитивних і негативних сторін глобалізації. 6. Структурні рівні економічної глобалізації. 7. Вплив процесів економічної глобалізації на відкритість економік країн світу: причини та приклади збільшення відкритості. 8. Сутність, параметри і тенденції фінансової глобалізації. 9. Основні чинники, що впливають на розвиток міжнародного поділу праці, в умовах глобалізації. 10. Розвиток багатонаціонального підприємництва як складова частина економічної глобалізації. 11. Міжнародна міграція робочої сили як показник ступеня розвитку глобалізації. 12. Місце та роль України в сучасних глобалізаційних процесах. 13. Антиглобалізм: історія виникнення, суть та основні положення. 14. Конкурентоспроможність країн світу: географічні відмінності у показниках, проблеми та шляхи її підвищення
2. Інтеграційні процеси у світовому господарстві та проблеми регіоналізації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні положення теорії економічної інтеграції: погляди різних наукових шкіл. 2. НАФТА і розвиток економічної інтеграції в Західній півкулі. 3. Трансформація структури світового господарства під впливом науково-технічного прогресу та регіоналізації: проблеми, що виникають. 4. Методи здійснення міжнародної економічної інтеграції.

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Глобалізація та регіоналізація в сучасних міжнародних відносинах. 6. Глобалізація та інтернаціоналізація як вектори міжнародної економічної інтеграції. 7. Особливості розвитку інтеграційних процесів в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: АСЕАН та АТЕС. 8. Надінтеграційні економічні утворення: передумови створення та перспективи розвитку. (На прикладі АТЕС, БРІКС, ШОС). 9. ЄС як найбільш розвинуте інтеграційне об'єднання країн світу: сучасні проблеми розвитку
<p>3. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Римський клуб» та його внесок у розвиток сучасного суспільства. 2. Концепція сталого розвитку як глобальна доктрина сучасності: передумови виникнення та проблеми реалізації. 3. Розбіжності показників якості життя населення країн «центра» і «периферії» як проблема на шляху впровадження концепції сталого розвитку світу. 4. Глобальна екологічна проблема: причини виникнення, шляхи вирішення. 5. Генна інженерія як шлях вирішення продовольчої проблеми: позитивні й негативні аспекти. 6. Основні екологічні проблеми: різні погляди вчених щодо масштабів та наслідків. 7. Демографічна проблема: основні світові тенденції. 8. Межі зростання чисельності населення: шляхи вирішення проблеми. 9. Сировинна проблема, її вплив на розвиток світового господарства та світовий ринок. 10. Енергетична проблема світового господарства, її перспективи та шляхи вирішення. 11. Використання альтернативних джерел енергії як шлях вирішення енергетичної проблеми. 12. Глобалізація й потенційна проблема світової нестабільності. 13. Проблеми Світового океану: суть та шляхи подолання. 14. Проблеми забруднення атмосфери та різні погляди вчених на «парниковий ефект». 15. Глобальна водогосподарська проблема: її регіональні відмінності та шляхи вирішення. 16. Глобальна продовольча проблема: її регіональні відмінності та шляхи вирішення.

	<p>17. Міжнародний наркобізнес як світова проблема: просторова організація та зусилля світового співтовариства в її подоланні.</p> <p>18. Місце і роль України у вирішенні глобальних проблем людства</p>
<p>4. Проблеми розвитку міжнародних економічних відносин</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. МЕВ як основа формування світового господарства: сучасні проблеми розвитку. 2. Новий і новітній міжнародний поділ праці: суть, загальні риси й відмінності. 3. Міжнародна кооперація праці, її суть, типи, форми та рівні. 4. Інтернаціоналізація світового господарства як наукова категорія: її суть і рівні. 5. Суб'єкти світового господарства та МЕВ: проблеми взаємовідносин. 6. Аутсорсинг і офшоринг у міжнародному поділі праці: суть і приклади застосування. 7. Міжнародний поділ праці як основа формування генетичних зв'язків світового господарства: суть, історія виникнення та закономірності розвитку. 8. Інтернаціоналізація науково-дослідної діяльності та інновацій: суть, напрямки, провідні галузі. 9. Інтернаціоналізація виробництва як наслідок поглиблення міжнародного поділу та кооперації праці, її етапи. 10. Модель наздоганяючого розвитку: позитивні риси, недоліки та можливості її використання країнами, що розвиваються. 11. Впровадження кластерної концепції в Україні: можливості, що відкриваються, і проблеми реалізації. 12. Інноваційна модель розвитку як основна модель економічно розвинених країн світу. 13. «Економіка знань»: суть і перспективи розвитку. 14. Якість життя населення країн світу, її віддзеркалення у соціально-економічному розвитку та міжнародних відносинах: проблеми та шляхи їх вирішення. 15. СОТ як світова інституція міжнародних торговельних відносин: проблеми, які стоять на шляху втілення в життя її положень. 16. «Нова економічна географія» Пола Кругмана та її значення для розвитку світової просторової економіки й міжнародної торгівлі. 17. Агломерація світового індустріального сектору та урбанізаційних процесів: передумови і наслідки